

REVISIONSKONTORET

Gävle Energi AB

Grundläggande granskning

Grundläggande granskning 2021

Gävle Energi AB

Lovisa Jansson, KPMG
Gunilla Beckman Ljung, Revisionskontoret kvalitetssäkrare

Gävle kommun 2022-03-24

Dnr. 21REK15

www.gavle.se

Innehållsförteckning

Grundläggande granskning av Gävle Energi AB	3
Bakgrund	3
Metod	3
Revisionskriterier	3
Granskningsresultat	4
Ägardirektiv och bolagsordning till bolagen	4
Kommunfullmäktiges mål och uppdrag	5
Ekonomi	7
Lagstiftning	8
Tillsynsmyndigheter	8
Intern kontroll	8
Riskhantering	9
Övrigt	10
Sakkunnigas ställningstagande	12

Grundläggande granskning av Gävle Energi AB

Bakgrund

Den grundläggande granskningen syftar till att ge de förtroendevalda revisorerna en tillräcklig grund för att uttala sig i rapporteringen till kommunfullmäktige.

I denna rapport tar de sakkunniga biträdena ställning till de grundläggande frågorna om

- verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt,
- om den interna kontrollen som görs inom bolaget är tillräcklig.

Metod

De metoder som kommer att användas i granskningsarbetet är följande:

- Dokumentanalys
- Intervjuer/maillkontakter
- Löpande följa kallelser, handlingar och protokoll
- Höstmöten och slutrevisioner där lekmannarevisorerna samt sakkunniga biträden deltar.

Räkenskaperna i bolagen granskas av auktoriserade revisorer. Lekmannarevisorerna och de sakkunniga biträdena har löpande kontakter och har en lagstadgad skyldighet att samarbeta i granskningen av den interna kontrollen.

Lekmannarevisorerna är ansvariga för att granska räkenskaperna i kommunen. Här granskas bolagen i form av den sammanställda redovisningen som ligger utanför de auktoriserade revisorernas ansvar. Det sker i granskningen av delårsrapport 2 samt i årsredovisningen, vilket resulterar i separata rapporter.

Revisionskriterier

En utgångspunkt för granskningen är de övergripande styrdokument som finns för Gävle kommunkoncern. Exempel på dessa är:

Övergripande: Fullmäktiges kommunplan med mål, uppdrag och ekonomiska ramar. Internkontrollreglemente och attestreglemente.

Bolag: Ägardirektiv, bolagsordning, operativa beslutsordningar, tillsynsmyndigheters rapporter och beslut som rör de kommunala bolagens verksamheter samt domstolsbeslut.

Granskningsresultat

Ägardirektiv och bolagsordning till bolagen

Föremålet för bolagets verksamhet är, enligt bolagsordningen, att bedriva produktion och distribution samt köp och försäljning av el, värme, kyla, gas, tele- och datakommunikationstjänster samt därmed förenlig verksamhet. Bolaget ska i egen regi eller genom annan äga anläggningar och förvalta fast och lös egendom samt äga aktier och andelar i företag inom energisektorn.

Av ägardirektivet framgår att syftet med bolagets verksamhet är följande.

- Bolaget ska, med helhetssyn på ekonomi, service och miljö tillgodose behovet av produkter och tjänster hos olika kundkategorier utifrån affärsmässig grund (med undantag för de kommunalrättsliga principerna på det sätt det kommer till uttryck i 7 kap. ellagen).
- Bolagets verksamhet ska vara att med hög leveranssäkerhet, bedriva produktion, distribution, köp, försäljning och handel med el, värme, biogas, kyla och tele- och datakommunikation samt därmed förenlig verksamhet.
- Bolaget ska medverka till utveckling inom verksamhetsområdet så att kommunens och regionens utveckling och konkurrenskraft stärks.
- Bolaget ska sträva efter en samverkan med andra aktörer regionalt såväl som nationellt.
- Den kommunala verksamheten såväl i förvaltningsform som i bolagsform ska präglas av samma helhetssyn och princip avseende koncernnytta. Kommunen och bolaget ska i samråd söka lösningar som tillgodoser kommunens samlade intresse.
- Bolaget ska aktivt driva klimat- och miljöfrågor i sin verksamhet. Mätbara mål ska finnas som genom årsredovisningen följs upp årligen.
- Bolaget ska ha konkurrenskraftiga taxor och avgifter i förhållande till jämförbara kommuner.
- Bolagets investeringsverksamhet ska baseras på en helhetssyn där effekter i samtliga styrperspektiv beaktas inför investeringsbeslut.

En uppföljning av ägardirektiven har gjorts i verksamhetsberättelsen. Ägardirektiven bedöms av bolaget vara väl formulerade och i linje med verksamheten inriktning och de mål som bolaget arbetar mot historiskt.

Vid dialogmöte framförs att ägardialogen fungerar bra och att det pågår löpande dialoger med bland annat kommundirektören. En fråga som lyfts är hur mycket rapportering som ska göras. Det är en viktig avvägning så att rapporteringen inte blir en belastning för verksamheten och att resurser används på rätt sätt.

Kommunfullmäktiges mål och uppdrag

Kommunens övergripande mål har brutits ned i mål för bolaget med tillhörande indikatorer för uppföljning av måluppfyllelse. Undantaget är kommunens mål om kraftigt förbättrade resultat i Gävles skolor (mål 1). Bolaget har inte antagit egna mål kopplade till mål 1 men har ett löpande operativt arbete med en energipedagog, anställd av Gävle Energi, som stödjer skolorna för att bidra till att öka intresse för teknik och naturvetenskap i Gävles skolor.

Nedan är en sammanställning av bolagets bedömning av måluppfyllelse enligt verksamhetsrapport 2021 och information vid dialogmöte.

Kommunens mål: Trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen	<i>Resultat verksamhetsrapport 2021</i>	<i>Prognos delår</i>
Vår kundrelation	 Uppnås	 Uppnås
Våra medarbetare	 Uppnås delvis	 Uppnås delvis
Vårda och utveckla varumärket	 Uppnås	 Uppnås delvis

Under året har bolaget arbetat med att tillgänglighetsanpassa innehållet på hemsidorna. Löpande NKI-undersökningar¹ har genomförts på inkommande samtal till Kundservice samt ett urval av koncernens kunder. Kunderna är överlag nöjda, målvärdet uppnås inte helt inom gruppen företag framför allt på grund av den upplevda prisvärdheten.

Bolagets mål rörande medarbetare bedöms endast uppnås delvis. Av verksamhetsrapporten och av dialogmötet framgår att pandemin har inneburet utmaningar gällande personalens kompetensutveckling. En del kurser har kunnat genomföras digitalt men antalet kompetensutvecklings-timmar uppgår ändå endast till 19 timmar/medarbetare, att jämföra med målvärdet 40 timmar/medarbetare.

Kommunens mål: Påtagligt förbättrat företagsklimat i Gävle	<i>Resultat verksamhetsrapport 2021</i>	<i>Prognos delår</i>
Samverkan och påverkan för ett attraktivt näringsliv	 Uppnås	 Uppnås

Som en del i arbetet för ett förbättrat företagsklimat stöttar bolaget kommunen i planläggning. Tillgång till nät är en viktig faktor för företagsklimatet och vid dialogmötet uppges att bolaget i stort kan uppfylla de krav som finns. Nils Holgersson mätningen visar även på goda resultat gällande fjärrvärme och elnät.

¹ Nöjd KundIndex

Kommunens mål: En modern samhällsplanering	<i>Resultat verksamhetsrapport 2021</i>	<i>Prognos delår</i>
Utveckla konkurrenskraftiga tjänster och produkter	 Uppnås	 Uppnås
Tillgänglighet – drift- och leveranssäkerhet	 Uppnås	 Uppnås delvis
Effektiva processer	 Uppnås delvis	 Uppnås delvis

Under året har två nya tjänster lanserats: betalning för laddning av elfordon och symmetriska hastigheter för Gavlenet. Vid dialogmötet lyftes att arbete pågår med att ta fram nya tjänster såsom solceller och energiefektiviseringar. Målet var att lansera 4 nya tjänster under året.

Bolaget har digitaliserat de interna processerna gällande omteckning av elhandelsavtal. Kunder kan även initiera flyttar via bolagets hemsida och app. Andelen kunder som tecknat om sitt avtal via hemsidan var 59 % (målvärde 60 %). Andelen flyttar som kunder initierar via hemsida eller app var 42 % (målvärde 60 %).

Kommunens mål: En ekologiskt hållbar och klimatneutral kommun	<i>Resultat verksamhetsrapport 2021</i>	<i>Prognos delår</i>
Klimatfrågan är drivkraften för vårt miljöarbete	 Uppnås	 Uppnås

Gävle Kraftvärmes alla anläggningar drivs med fossilfria bränslen. Bränslemixens höga andel återvunnen energi och förnybara bränslen innebär att Gävle Energi sannolikt har ett av Sveriges mest miljöeffektiva fjärrvärmesystem.

Idag kan hela Gävle Energis fordonsflotta drivas genom el, gas eller HVO och bolaget har på så sätt kommit en lång bit på vägen mot att bli ett helt fossilfritt företag. Under 2021 har 94,88 procent av drivmedlen i fordon varit förnybara, vilket nästan når upp till det högt satta målvärdet (95%).

Kommunens mål: Kommunkoncernen har en långsiktig tillväxt i balans	<i>Resultat verksamhetsrapport 2021</i>	<i>Prognos delår</i>
Gävle Energi AB ska nå en tillfredsställande lönsamhet utifrån ägarens perspektiv	 Uppnås	 Uppnås

Resultat efter finansnetto uppgår till 231,2 mnkr (målvärde 187,8 mnkr).

Uppföljningen av målen i verksamhetsrapporten 2021 att 7 av 9 mål bedöms uppfyllas. Det är en förbättring jämfört med prognosen för måluppfyllelse i delårsrapporten.

Bolaget har ett politiskt uppdrag, att inte höja avgifter och taxor utöver index. Uppdraget bedöms av bolaget uppnås löpande över tid. under perioden 2015-2021 är prishöjningarna på elnät och fjärrvärme lägre än snittet i Sverige.

Styrelsen har fått tagit del av uppföljning av måluppfyllelsen under året i tertialrapporter i maj och september månad.

Yrkesrevisorernas bedömning

Vi kan konstatera att måluppfyllelsen för helåret blev bättre än prognosticerat vid delåret. Bolaget har antagit mål kopplade till 4 av 5 av kommunens övergripande verksamhetsmål och ett av de finansiella målen, även om arbete även sker kopplat till samtliga mål.

Granskning av styrelsens protokoll visar att styrelsen regelbundet har fått information om verksamheten genom muntlig rapportering och skriftliga VD-rapporter.

Vår bedömning är att styrelsens ledning, styrning och uppföljning gällande måluppfyllelse 2021 har varit tillräcklig.

Ekonomi

Nedan följer en sammanställning av det ekonomiska utfallet:

(mnkr)	Utfall 2021-12-31	Utfall 2020-12-31	Budget helår 2021	Prognos 2021
Omsättning	1334,2	1115,6	1133,3	1200,8
Personalkostnader	-193,9	-183,2	-194,0	-195,0
Övriga kostnader	-776,4	-588,5	-637,7	-670,6
Avskrivningar	-155,2	-159,8	-144,9	-150,7
Andel intresseföretags resultat	23,9	30,6	33,1	32,4
Rörelseresultat	232,6	214,7	189,8	216,9
Finansnetto	-1,4	-6,7	-8,8	-7,7
Resultat efter finansiella poster	231,2	208,0	181,0	209,2
Investeringar	240,1	256,9	235,7	234,8
Erhållna investeringsbidrag	-17,9	-15,4	0,0	-162,7
Avgår försäljningar	-1,1	-19,0	0,0	-1,1
Summa nettoinvesteringar	221,1	222,5	235,7	71,0

Resultat efter finansiella poster är 231,2 mnkr, vilket kan jämföras med prognosen på 209,2 mnkr. Ackumulerat per december är omsättningen högre än budget. Avvikelsen förklaras främst av de periodvis extremt höga elpriserna som särskilt påverkat dotterbolagen Gävle Energisystem AB och Gävle Kraftvärme AB.

Produktionskostnaderna avviker negativt främst som en konsekvens av att kostnaderna för elinköp varit högre inom Gävle Energisystem AB vilket även det förklaras av höga priser.

Resultatet innebär ett nytt vinstrekord och är väsentligt bättre än budget men också betydligt bättre än utfallet för 2020, trots utmanande marknadsförutsättningar, påverkan av översvämningarna samt gjorda av- och nedskrivningar.

Bolaget ha i skriftligt svar uppgett att strävan alltid är att förbättra verksamheten, vilket även gäller avkastningen.

Yrkesrevisorernas bedömning

Bolaget gör ett resultat på 22 mnkr över prognosticerat och drygt 50 mnkr över budget för året.

Granskning av styrelsens protokoll visar att styrelsen har fått kontinuerlig uppföljning av bolagets ekonomi under året i form av muntlig information och skriftliga VD-rapporter.

Vi bedömer att styrelsens ledning, styrning och uppföljning gällande ekonomin under 2021 har varit tillräcklig.

Lagstiftning

- Aktiebolagslagen (2005:551)
- Kommunallagen (2017:725)
- Ellagen (1997:857)
- Fjärrvärmelagen (2008:263)
- Miljöbalken (1998:808)
- Plan- och bygglagen (2010:900)

Tillsynsmyndigheter

- Energimyndigheten

Vid dialog med bolaget uppges att utifrån den verksamhet som Gävle Energi bedriver så pågår i stort sett alltid ärenden av tillsynskaraktär. Interna och externa revisorer, tillsynsbesök, miljöbesiktningar/mätningar, egenkontroller och ackrediteringar pågår i bolaget.

Bolaget har inte drabbats av några viten från tillsynsmyndigheter under 2021.

Intern kontroll

Styrelsen har beslutat om en internkontrollplan för år 2021, planen antogs vid styrelsemöte 2021-02-24 § 33778. I samband med antagande av ny plan skedde även återrapportering av internkontrollen 2020. Internkontrollplanen är baserad på en dokumenterad riskanalys. Riskanalysen har genomförts av ett internkontrollråd bestående av medlemmar i styrelsen och tjänstemän. Styrelsens involvering i riskanalysen lyfts som viktig under dialogen, då styrelsen är ansvariga för den interna kontrollen och även för att få in styrelsens perspektiv på risker.

Löpande uppföljning av den interna kontrollen uppges ha skett till internkontrollrådet. Det har inte varit aktuellt för styrelsen att fatta beslut om åtgärder på grund av avvikelser i den interna kontrollen under året.

Utbildning i internkontroll för nya ledamöter och tjänstemän uppges ha skett.

De största utmaningarna för att tillse att den interna kontrollen är tillräcklig uppges vara:

Att begränsa den interna kontrollen, som konsekvens av egna ambitioner.

Verksamhetens komplexitet och bredd.

Verksamheten är relativt liknande mellan åren varför det inte tillkommer eller försvinner risker med någon större frekvens.

Yrkesrevisorers bedömning

Aktiebolagslagen och kommunallagen är tydliga med att den interna kontrollen är styrelsens/nämndens ansvar. Vi ser mycket positivt på att internkontrollplanen har tagits fram genom internkontrollrådet och att styrelsen på sätt har tagit ett aktivt ansvar för och ägandeskap över planen. Det är även positivt att uppföljningen uppges ske löpande till internkontrollrådet. Vi anser dock att uppföljning under året även bör ske till hela styrelsen, t.ex. i samband med delårsrapportering. Det framgår inte av styrelsens protokoll om sådan uppföljning har skett.

Riskhantering

I den dokumenterade riskanalysen har 57 risker inom 16 risk-/målområden riskbedömts. Risk-/målområdena som inkluderats i riskanalysen är följande:

- Finansiell rapportering
- Efterlevnad av externa och interna regelverk
- Kontrollmiljö
- Riskbedömning
- Kontrollaktiviteter
- Information och kommunikation
- Övervakning och uppföljning
- Strategisk risk/omvärldsbevakning
- Vår kundrelation
- Våra medarbetare
- Vårda och utveckla varumärket
- Utveckla konkurrenskraftiga tjänster och produkter
- Tillgänglighet – drift-och leveranssäkerhet
- Effektiva processer
- Gävle Energi AB ska nå en tillfredställande lönsamhet utifrån ägarens direktiv
- Informationssäkerhet

Av dessa har 13 risker inkluderats i internkontrollplanen för år 2021. Riskanalysen är baserad på COSO-modellen.

Internkontrollplanen innehåller en beskrivning av risk och kontrollmoment samt ansvarig för kontroll.

Vid dialog framhålls att riskhantering pågår löpande i verksamheten som en del av arbetet. Klimatrelaterade risker finns inte upptagna i riskanalys eller internkontrollplan för 2021 men uppges ha funnits med. Det beskrivs finnas ett behov av att se över hur klimatet kommer att påverka verksamheten framöver. Det är frågor som i många delar hanteras som en självklarhet i vardagen. Ett exempel som tas upp är att de i samband med ett stort snöoväder analyserades hur bränsle ska kunna tas till anläggningarna. Efter översvämningarna kommer även detta scenario att ses över.

Informationssäkerhet lyfts som ett område som det har varit fokus på det senaste året (se Övrig: informationssäkerhet).

Yrkesrevisorers bedömning

Bolaget har gjort en omfattande riskanalys som inkluderar både risker kopplade till möjligheten att uppnå de fastställda målen och mer generella riskområden. Vi ser positivt på att en koppling har gjorts till bolagets mål, för att underlätta säkerställandet av att målen uppnås.

Vidare ser vi positivt på att riskanalysen har genomförts i ett samarbete mellan tjänstepersoner och styrelseledamöter. Detta är av vikt för att säkerställa att olika perspektiv på risker fångas upp och säkerställa att styrelsen tar ägandeskap över riskanalysen och internkontrollplanen.

Med anledning av årets händelser rekommenderar vi bolaget att se över behovet av att på ett mer direkt sätt inkludera klimatrelaterade risker i sin riskanalys.

Övrigt

Skyfallet i augusti

Bolaget har beredningsplaner för oförutsedda händelser, men inte specifikt för översvämning. Under översvämningen gick bolaget in i höjd beredskap men inte krisberedskap.

Översvämningen uppges ha haft stor påverkan på verksamheten, av förklarliga skäl.

- Näringen stod under vatten en period och det var inte möjligt att komma fram till arbetsplatsen. Har aktualiserat frågan om hur lokaliseringen ska se ut i framtiden.
- Kundanläggningar och fastigheter har drabbats av översvämningen men infrastrukturen var stabil. Det längsta avbrottet var på 6 timmar i mindre områden.
- Fjärrvärmens klarade sig bra även om kamrarna fylldes med vatten.

De negativa effekterna i form av driftavbrott var mycket mindre än vad som kan förväntas utifrån omständigheterna. Den infrastruktur som påverkades mest var Elnät, de hade inga generella avbrott men ett flertal lokala störningar. Leverans var tillbaka inom mindre än 36 timmar efter skyfallet. Det uppges dock vara möjligt att det finns skador som ännu har givit sig till känna ännu, tex. erosionsskador som inte går att se ännu.

Kostnader kopplat till översvämningen uppskattas uppgå till 11 mnkr. Uppskattningen är dock behäftad med stor osäkerhet så tjäle och tjältining sannolikt kommer att visa på fler skador. Även SKF:s bedömning kommer att påverka utfallet. Till detta kommer Billerud Korsnäs driftsstörningar.

En rapport är under framtagande för det egna lärandet skull. Public Partner kommer även att ta fram en rapport på uppdrag av Gävle kommun.

Vilka åtgärder som är relevanta kommer bli en fråga för styrelsen att ta upp om analysen av konsekvenserna av översvämningen ger vid handen att det är påkallat. Exempelvis en eventuell flytt av verksamhet från Näringen.

Gällande de största utmaningarna för att hantera klimatrelaterade risker uppges det vara svårt att peka på enskilda företeelser. Hela verksamheten måste ställa om för att vara hållbar samt anpassas till nya förhållanden och förutsättningar.

Covid-19

Covid-19 pandemin har haft begränsad påverkan på bolagets intäkter. Det har försvårat för verksamheter med mycket kundkontakter och utveckling har fått stå tillbaka något. Befarande kundförluster och konstaterade kundförluster avviker inte från det normala.

Gällande arbetsmiljöansvaret så har det ställts krav på chefer att vara tillgängliga för medarbetarna. Under februari 2020 påbörjades arbetet med att se över hur en eventuell pandemi skulle hanteras. En pandemigrupp har funnits i bolaget som informerat anställda, via hemsidan och via e-post. Kontinuitetsplaner har upprättats och riskanalyser har genomförts med medarbetare på respektive avdelning. Krav har ställts på chefer att göra regelbundna avstämningar med medarbetarna.

Riskanalyser har även genomförts i samband med återgång till arbete, varje avdelning ska se över sina förutsättningar. En checklista för återgång är framtagen.

Informationssäkerhet

Ett projekt har pågått under året för införande av nytt LIS-system:

- Informationssäkerhetsklassning av system är genomförda
- Riktlinjer för informationssäkerhet är fastställda
- Ny tjänst informationsansvarig är tillsatt.

För närvarande pågår riskanalys av de högst klassade systemen, instruktioner är under framtagande och utbildningar planeras.

Skatter och pålagor

Vid dialog uppges det vara svårt att förutse hur utvecklingen kommer att se ut gällande skatter och pålagor inom energisektorn. Pålagor, regleringar och skatter kan komma att öka utifrån de diskussioner som pågår inom EU och myndigheter. Det kräver ständigt mer arbetstid att hantera dessa frågor hos bolaget. Inom endast AO produkter bedöms tiden för myndighetsrapportering uppgå till 1,5-2 helårstjänster.

Elmarknaden

2021 har präglats av extrema elpriser, både gällande prisnivå samt pris-skillnader under dygnet och mellan prisområden. Orsaken kan i huvudsak hänföras till brister i överföringskapacitet/för lite produktion för det behövs, en vådersituation med låga vindnivåer och lite nederbörd samt höga priser för fossila bränslen och sammankopplingen vilket via internationella förbindelser gett kraftiga marginalprissättningseffekter.

Det finns risk att inte kunna ansluta nya kunder på grund av bristande tillgång på el. Vid dialog uppges att det finns ett behov av mer förnybar lokal produktion samt ett behov av att se över näten.

Problem med förfalskade fullmakter i samband med övertagande av kunder är ett branschproblem. Bolaget arbetar aktivt med att försvåra för de som missbrukar fullmakter.

Projekt Felix

Projektet har en god framdrift som helhet. Den utmaning som projektet har att hantera mest akut är riskerna förknippade med induktion och elsäkerhet. Projektet har även stött på fördyringar jämfört med förväntat på grund av behov av omprojektering och högre materialpriser. En ny ledningsdragnings är framtagna då den gamla dragnings var för nära kraftvärmeverket. En försening av projektet med sex månader beräknas. Förseningen är godkänd av Klimatklivet.

Organisationsförändring

Under året påbörjades en organisationsöversyn som lett till att en organisationsförändring kommer att genomföras under 2021-2022. Syftet är att få en balanserad och effektiv organisation som, samtidigt som den är fokuserad på effektiv framdrift, ska vara flexibel och responsiv vid ändrade förutsättningar och behov. Syftet är även att ge större möjlighet till att arbeta tillsammans och aktivt bidra över gränserna för att på så sätt minimera friktioner i skärningspunkten mellan funktion och process.

Sakkunnigas ställningstagande

Vi kan konstatera att 2021 har varit ett utmanande år med översvämning och fortsatt Covid-19 pandemi. Dessa händelser har dock påverkat bolagets verksamhet och ekonomi i låg omfattning. Pandemin har dock haft viss påverkan på bolagets möjligheter för kompetensutveckling av personalen då kurser endast i viss mån har varit möjliga att genomföra digitalt. Bolaget har i högre omfattning påverkats av de volatila elpriserna under året.

Resultatet för måluppfyllelsen visar att sju av nio mål uppfylls, övriga två mål bedöms som delvis uppfyllda.

Bolaget gör ett bra år ekonomiskt med en resultat på drygt 50 mnkr över budget.

Bolaget har utvecklats sitt arbete med intern kontroll så att delar av styrelsen är aktivt involverade i framtagande av interkontrollplan och får löpande återrapportering under året. En ytterligare utveckling kan vara att införa återrapportering även till övriga styrelseledamöter under året, t.ex. i samband med delårsrapportering.

Vår bedömning är att:

- Verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.
- Den interna kontrollen som görs inom bolaget är tillräcklig.